E-ISSN : 2181-4341
https://wordlyknowledge.uz
IMPACT FACTOR(SJIF) : 3,934

VOLUME 7, ISSUE 1, 2023

OLIY TA'LIM MUASSASALARI O'QITUVCHISI KASBIY KOMPETENTLIGINI VA MAHORATINI RIVOJLANTIRISHNING INNOVATSION METODLARI

Mamayoqubova Shahlo Obloqulovna
SamDChTI, fakultet Xorijiy til va adabiyoti Ingliz tili 2,
Ingliz tili nazariyasi va adaboyoti kafedrasi o'qituvchisi

ANNOTATSIYA

Maqola pedagogika universitetlarida talabalarda kasbiy kompetensiyalarni shakllantirishning innovatsion usullarini yaratishga bag'ishlangan. O'z-o'zini takomillashtirish orqali taqdim etilgan kasbiy kompetentsiyani shakllantirish usullari. Maqolada o'z-o'zini takomillashtirish kompetensiyasini rivojlantirish orqali bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetentsiyasini shakllantirish omillari va psixo-pedagogik shartlarini aniqlash ko'rib chiqiladi. Belgilangan shartlarning xususiyatlari, ularning nazariy asoslarini yaratdi, bo'lajak o'qituvchilarni tayyorlashda ulardan foydalanish muhimligini ochib berdi. Tadqiqotning dolzarbligi kasbiy ta'limga innovatsion texnologiyalarni joriy etish zarurati bilan bog'liq. Bugungi kunda fanni o'qitish "inson omili" deb ataladigan sohalar: sotsiologiya, psixologiya va ta'limning boshqa gumanitar jihatlarini qamrab olishi kerak. Davlatimizning rivojlanayotgan innovatsion siyosati shakllantirish oldiga yanada muhim vazifalarni qo‘ymoqda. Ilm-fan va innovatsiyalarni rivojlantirish strategiyasi yangi bilimlarga moyil bo'lgan "inson innovatsiyasi"ni yaratishga qaratilgan bo'lib, ular qayerda ishlamasin - ishlab chiqarishda, fanda, davlat boshqaruvida va hokazo.

Kalit so'zlar

Kasbiy ta'lim, kasbiy kompetensiya, fasilitator , koordinator, ijodkorlik, o'z-o'zini anglash, o'z-o'zini rivojlantirish, moslashish, o'z-o'zini nazorat qilish, o'zini o'zi himoya qilish, o'z-o'zini tarbiyalash, o'z-o'zini takomillashtirish ko'nikmalari.

KIRISH

Rivojlanishning innovatsion turini tanlash, yuqori texnologiyalarni yaratish va joriy etish, axborot va bilimlarning mamlakat ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishidagi rolining ortib borishi yuqori malakali mutaxassislarga katta talabni keltirib chiqarmoqda. Bu esa ta’limning yangi, innovatsion shakllarini ishlab chiqishni taqozo etadi va raqobatbardosh mutaxassislar tayyorlashga qodir o‘qituvchilarning yangi avlodi oldiga ustuvor vazifalarni qo‘ydi.

Bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyasi juda ko'p vakolatli tuzilishga ega. Uning tarkibiy qismlarining har biri integrativdir, chunki bo'lajak o'qituvchilarni tayyorlash jarayoni qiyin va juda ko'p malakali. O‘zbekiston Respublikasining yangi iqtisodiy munosabatlarga o‘tishi, kelajakdagi yuqori raqobatbardosh kadrlarni tayyorlash jarayoni bilan shug‘ullanuvchi pedagog kadrlarga qo‘yiladigan talablar darajasini oshirishga bo‘lgan talab ortib bormoqda. Shundan kelib chiqqan holda, bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyasining asosiy tarkibiy qismlarini rivojlantirish bo'yicha ishlar ilmiy asoslangan bo'lishi kerak.

Bu borada O‘zbekiston hukumati xalqning boy intellektual merosi va insoniy qadriyatlar, zamonaviy madaniyat, iqtisodiyot, fan, texnika va texnika yutuqlariga asoslangan kadrlar tayyorlashning ilg‘or tizimini rivojlantirish uchun qulay shart-sharoit yaratishga garov tikdi. Shu maqsadda mamlakatimizda kadrlar tayyorlash milliy modeli va dasturi qabul qilinib, muvaffaqiyatli amalga oshirilmoqda.

VOLUME 7, ISSUE 1, 2023

Ta'lim sohasi mamlakatimizda birinchilardan bo'lib innovatsion harakatni faol boshlagan. Qaysidir ma'noda, bu harakat ko'p o'n yillar davomida sodir bo'ldi. Masalan, jamoaviy, rivojlantiruvchi, dialektik, individual yo'naltirilgan o'qitish usullarini yaratish va hokazo. O'z vaqtida bu innovatsion ta'lim texnologiyalarini ishlab chiqish va tarqatishda kuchli turtki bo'lgan.

Innovatsiyalar sohasi uchun talabalarni yangi o'quv dasturlari, o'quv rejalari va o'quv materiallari, yangi o'quv, axborot va tashkiliy texnologiyalar yoki ularning kombinatsiyasi, yangi ta'lim texnologiyalari, tashkilotning yangi maqomi va boshqalar shaklida tayyorlash mumkin.

Pedagogika litseylarida bo‘lajak o‘qituvchilarni tayyorlash tahlili o‘rganilayotgan masalalar doirasi odatda o‘z sohasiga oid masalalarni o‘rganish bilan cheklanishini ko‘rsatdi. Bunday ishda samaradorlik va qoniqish darajasi past bo'lib, bu maktablarda bo'lajak o'qituvchilarning malakasini oshirishga ega bo'lishni istamaslikka olib keladi. Ta'lim dasturlarini tayyorlash, tayyorlashni tashkil etishda talabalarning talablari, ularning kasbiy qiziqishlari, shaxsiy xususiyatlari va boshqalar hisobga olinmaydi.

Tizimlar nazariyasi va ta'lim va tarbiyaga "ekologik" yondashuv sohasidagi so'nggi yutuqlar natijalari, ochiq, o'z-o'zini tashkil etish va o'z-o'zini rivojlantiruvchi ta'lim tizimining namunalari pedagogik loyihalashning umumiy uslubiy asoslarini bajaradi.

Pedagogik adabiyotlarda ta'lim sohasidagi innovatsion jarayonlarning ikki turi mavjud. Birinchi tur - innovatsiyalar asosan o'z-o'zidan, ko'pincha empirik asosda, vaziyat talablari ta'sirida, (innovatsion o'qituvchilar, ota-onalarning faoliyati, shuningdek, ta'lim ma'murlari, madaniyat xodimlari tomonidan ishlab chiqilgan innovatsiyalar, ta'lim va tarbiya amaliyotida) har doim ham ilmiy asos bo'lavermaydi. Innovatsiyalarning ikkinchi turi – ongli, maqsadli, ilmiy, madaniyatli, ko‘p tarmoqli faoliyat mahsuli bo‘lgan ta’limdagi innovatsiyalardir.

O‘zbekistonning Birinchi Prezidenti I.A.Karimov “Ijtimoiy sohada muhim e’tibor qaratildi”, deb ta’kidladi, soha – ta’lim tizimini takomillashtirish ustida ishlash”. Bugungi kunning vazifasi – kadrlar tayyorlash sifatini oshirish orqali oliy ta’lim darajasini oshirish.

Yangi ta'lim muhitini loyihalash akademik erkinlik va individual maktablarni kengaytirishni o'z ichiga oladi. Bunga javoban ta'lim faoliyatining ko'plab turlarini ishlab chiqish, har bir shaxsning o'ziga xos ta'lim yo'lini turli xil mumkin bo'lgan ta'lim yo'llarini tanlash uchun sharoit yaratish bo'ldi.

“Innovatsiya” tushunchasi yangilik, o‘zgarishni anglatadi; jarayon vositasi sifatida innovatsiya yangi narsani joriy qilishni o'z ichiga oladi. Pedagogik jarayonga kelsak, kasbiy ta'limda innovatsiya ta'limning yangi maqsadi, mazmuni, usullari va shakllarini joriy etish, o'qituvchilar va talabalarning birgalikdagi faoliyatini tashkil etishdir.

Bugungi kunda rejalashtirilgan pedagogik jarayonni tashkil etishning moslashuvchan modeliga o'tishda o'quvchining alohida e'tiborini qaratadigan va o'zgaruvchanlik tuzatuvchi xarakterga ega va ko'proq motivatsiyaga ega. Tegishli texnologiyalarni ishlab chiqish va joriy etishga ehtiyoj bor. Ular orasida talabalarga yo'naltirilgan texnologiyalar mavjud.

Ular fanni o'rganish, shaxsiy o'sish diagnostikasi, favqulodda vaziyatlarni rejalashtirish, o'yinlarni simulyatsiya qilish, o'quv maqsadlarini real ijtimoiy va ta'lim makonida shaxsni rivojlantirishni o'z ichiga olgan hayotiy muammolar kontekstiga kiritish mavzusiga ustuvorlik beradi.

Eng to‘g‘risi, bizningcha, maktablarning o‘zida bo‘lajak o‘qituvchilarning kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish bo‘yicha ishlarni tashkil etishdir. Bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetentsiyasining asosiy tarkibiy qismlarining rivojlanish darajalarini ilmiy asoslangan malakali o'rganish amalga oshiriladigan ishlarning katta qismi bo'lishi kerak, ular o'qiyotgan va ishlayotgan jamoada ob'ektiv baholsh mumkin.

VOLUME 7, ISSUE 1, 2023

O'z-o'zini rivojlantirish har bir o'quvchining kognitiv kuchlari, faolligi, qobiliyatlari va iste'dodlarini rivojlantirish uchun eng qulay shart-sharoitlarni yaratadi, individual o'quvchilarning o'quv mazmunini moslashtirish va o'qitish maqsadlariga, shuningdek, o'qitishning shakllari va usullarini tanlashga taalluqli emas.

Bu tamoyil bilan o'qituvchi o'quvchining individual - psixologik xususiyatlarini, uning muvaffaqiyatli o'rganishiga to'sqinlik qilishi mumkin bo'lgan omillarning kombinatsiyasini bilishi va hisobga olishi kerak. Ular orasida bilim va ko'nikmalarning haqiqiy boyligi, o'quvchilarning rivojlanish darajasi, ayniqsa idrok, tafakkur, xotira, tasavvur jarayonlari, hissiy va irodaviy fazilatlar, bilish faoliyatining sur'ati va xususiyatlari o'quvchilarning mashg'ulotlarga tayyorgarligining boshqa ko'plab ko'rsatkichlari mavjud.

Yuqoridagi tajriba innovatsiyasi bozor tizimlarining ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishining barcha sohalarida, jumladan, ta’lim sohasida ham innovatsion o‘zgarishlarning ustuvorligini to‘liq aks ettiradi, bu zamonaviy davrning o‘ziga xos xususiyatlaridan biridir. Postindustrial jamiyat bilimni talab qiladigan ishlab chiqarish bilan tavsiflanadi, unda bilimlarni yaratish va tarqatish jarayonlari asosiy hisoblanadi. Bunday sharoitda ta'limning barqaror rivojlanishiga hissa qo'shish uchun asos sifatida innovatsiyalarni takomillashtirish va innovatsion muhitni yaratish muammosining ahamiyati ortdi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. COMMUNICATIVE APPROACH TO LANGUAGE TEACHING
2. N Teshaboyeva, S Mamayoqubova - МОЛОДОЙ ИССЛЕДОВАТЕЛЬ: ВЫЗОВЫ И …, 2020
3. THE EDUCATIONAL VALUE AND PLACE OF FICTION IN LITERATURE LESSONS
4. MS Obloqulovna, AM Yusupovna - PEDAGOGS jurnali, 2022
5. HUDUDLAR RIVOJLANISHINI STRATEGIK TAHLIL QILISH VA REJALASHTIRISH METODIKASI
6. MS Obloqulovna, S Izatullayeva - … науки в современном мире: теоретические и …, 2022
7. PIRLS-MATNNI O’QISH VA TUSHUNISH DARAJASINI BAHOLASH
8. MS Obloqulovna - PEDAGOGS jurnali, 2022
9. MAKTABGACHA TA’LIM TASHKILOTLARIDA TASHKIL ETILADIGAN TA’LIM-TARBIYA JARAYONLARI
10. MS Obloqulovna - PEDAGOGS jurnali, 2022
11. The esland efl in the world today
12. TG Berdievich, NB Mamasharifovich, MS Oblokulovna… - ACADEMICIA: An International Multidisciplinary …, 2021
13. Pragmatics and Its Role in Touristic Context
14. NB Mamasharifovich, IL Bakhtiyarovna… - JournalNX